JOURNALIST FÖRBUNDET

Yttrande:
2023-09-01

Dnr:
2023/10

Vår ref:
Tove Carlén

MPRT
nyttmediestod@mprt.se

Utkast till föreskrifter om mediestöd

Sammanfattning

Journalistförbundet har tagit del av utkastet till föreskrifter om mediestöd. Enligt Journalistförbundet är det beklagligt att hanteringen på departementet dragit ut så mycket på tiden att MPRT nu måste skriva föreskrifter utifrån en förordning som inte finns att ta del av och en lag som inte är demokratiskt beslutad i riksdagen. Detta är något som påverkar såväl föreskrifterna som Journalistförbundets remissvar. Journalistförbundet förutsätter att det kommer att finnas möjlighet att återkomma i frågorna när förordningen är klar och förskrifterna eventuellt förändras.

Journalistförbundet anser att det fyller en viktig pedagogisk funktion att inledningsvis beskriva stödformerna och hur fördelningen av stöd ska gå till. Journalistförbundet återkommer gärna i frågan om hur prioriteringen mellan de olika stöden ska göras när den frågan tydliggjorts.

Journalistförbundet framförde i sitt remissvar på Mediestödsutredningen kritik mot formuleringen ”samt granskning av för demokratin grundläggande skeenden”, som utredningen föreslog i definitionen av vad som är ett allmänt nyhetsmedium. Enligt Journalistförbundet öppnade formuleringen upp för godtyckliga bedömningar. Regeringen har istället för ovan nämnda formulering förslagit formuleringen ”aktuell och av betydelse för bevakningsområdet”. Enligt Journalistförbundet behöver det förtydligas vilka faktorer som ska ligga till grund för mediestödsnämndens bedömning enligt den nya formuleringen.

Journalistförbundet har konsekvent motsatt sig att ett demokrativillkor för mediestöd. MPRT föreslår att ett medieföretag som ansöker om mediestöd ska intyga att ”den sökande följer och förbinder

sig att följa demokrativillkoret". Journalistförbundet ifrågasätter om det är lämpligt att avkräva en försäkran från den sökande. Enligt Journalistförbundet riskerar intygandet i sig att begränsa ansvarig utgivares roll och äventyrar principen om ensamansvaret i mediegrundlagarna.

MPRT föreslår en bestämmelse om AI-generat innehåll som förenklat innebär att bilder och rörligt material inte ska kunna ge mediestöd medan text ska kunna ge mediestöd. Journalistförbundet utesluter inte att det behövs bestämmelser om AI-generat innehåll kopplat till mediestödet. Enligt Journalistförbundet bör detta dock utredas noggrannare.

Journalistförbundet underströk i sitt remissvar på Mediestödsutredningen att det kvantitativa reglerna i möjligaste mån skulle siffersättas för att det ökar förutsägbarheten i systemet och motverkar godtyckliga bedömningar vid ansökningsprocessen. Journalistförbundet välkomnar därför ambitionen att siffersätta och mäta kraven. Det är dock viktigt att det finns tid och möjlighet för medieföretagen att börja använda de system som MPRT rekommenderar för mätning. Det är därför viktigt att myndigheten för en nära dialog med de berörda företagen så att mätningarna och redovisningarna blir praktiskt genomförbara.

Enligt Journalistförbundet är det inte tydligt i föreskrifterna hur ett företag förväntas visa att den redaktionella verksamheten är i behov av stöd. Som framgår av Journalistförbundets remissvar på Mediestödsutredningen anser förbundet att det är av stor vikt för systemets trovärdighet att det görs en reell prövning av medieföretagets faktiska ekonomi. Enligt Journalistförbundet är det därför viktigt att medieföretagen inkommer med uppgifter som på ett tydligt sätt beskriver behoven och att myndigheten gör en prövning av ekonomin vid handläggningen av ansökan.

Enligt Journalistförbundet är det mycket positivt att frilanskostnader kan räknas med som en stödgrundande kostnad. Enligt Journalistförbundet är det dock oklart om just frilanskostnader för redaktionellt material är specificerat i företagens årsredovisningar respektive årsbokslut, vilket MPRT tycks utgå ifrån. Om så inte är fallet bör myndigheten möjliggöra för företagen att inkomma med underlag på annat sätt.

Generella synpunkter på de nya föreskrifterna

Journalistförbundet har länge efterfrågat ett reformerat mediestöd som har förutsättningar att med större precision stötta medier som är i behov av stöd. Det är därför positivt att regeringen gått vidare med Mediestödsutredningens förslag. Det är dock enligt Journalistförbundet beklagligt att hanteringen på departementet dragit ut så mycket på tiden att MPRT nu måste skriva föreskrifter utifrån en förordning som inte finns att ta del av och en lag som inte är demokratiskt beslutad i riksdagen. Med tanke på den ekonomiska situationen på mediemarknaden med vikande annonsintäkter i spåren av den ekonomiska krisen är det trots allt positivt att MPRT redan nu skickar förslag till föreskrifter på remiss. Avsaknaden av en förordning gör dock att föreskrifterna har en något generell karaktär och i vissa delar framstår som upprepningar av lagtexten i den föreslagna lagen snarare än vägledning i hur lagen ska tolkas. Det får anses vara en naturlig konsekvens av osäkerheten kopplad till vad som förväntas stå i regeringens förordning, men det gör det svårt att veta hur vissa bestämmelser kommer att tillämpas i praktiken. Det påverkar även detta remissvar och Journalistförbundet förutsätter att det kommer att finnas möjlighet att återkomma i frågorna när förordningen är klar och förskrifterna eventuellt förändras.

Stödformerna och prioriteringsfrågor

Enligt utredningens förslag regleras inte stödformerna i lagen om mediestöd utan i förordningen. Det innebär att regeringen och inte riksdag avgör vilka typer av mediestöd som ska finnas. I förslaget till förordning som utredningen presenterade finns de olika stödformerna nämnda kort i inledningen (3 §) enligt Journalistförbundet skulle det underlätta systematiken i föreskrifterna om de olika stödformerna samt syftet med mediestödet framgick inledningsvis i föreskrifterna. I de nuvarande föreskrifterna finns det i 2 § en beskrivning av "fördelning av stöd" som fyller en viktig pedagogisk funktion. I förslaget till föreskrifter som nu är föremål för remittering kommer "utgångspunkter vid prioritering av mediestöd"

först i slutet av föreskrifterna (45-47§§). Det är enligt Journalistförbundet en sämre ordning än den nuvarande.

Journalistförbundet noterar också att det saknas en beskrivning i föreskrifter om hur prioriteringen mellan de olika stöden ska göras. Journalistförbundet förutsätter att det är en konsekvens av att regeringen inte lämnat något utkast till förordning ännu. Journalistförbundet återkommer gärna med synpunkter i frågan när det finns information hur myndigheten i praktiken avser att lösa prioriteringsfrågorna.

Definition av allmänna nyhetsmedier

Journalistförbundet framförde i sitt remissvar på Mediestödsutredningen kritik mot formuleringen ”samt granskning av för demokratin grundläggande skeenden”, som utredningen föreslog i definitionen av vad som är ett allmänt nyhetsmedium (3 § lagen om mediestöd). Enligt Journalistförbundet öppnade formuleringen upp för godtyckliga bedömningar. Journalistförbundet skrev i sitt remissvar:

> *Journalistförbundet ifrågasätter hur formuleringen om att nyhetsförmedlingen ska vara av ”betydelse för demokratin” ska tolkas. Eftersom det ingår i definitionen får det anses vara ett krav för att vara berättigad till stöd. Enligt Journalistförbundet blir det ytterligare ett kvalitativt krav som öppnar upp för godtyckliga myndighetsbeslut. Om formuleringen trots allt ska användas anser Journalistförbundet att det måste förtydligas vad som avses med ”betydelse för demokratin” och i vilka situationer ett medium riskerar att falla utanför definitionen. Demokratibegreppet förekommer dessutom redan i två andra bestämmelser i regleringen. Enligt utredningens förslag ska det framgå av syftesbestämmelsen att mediestödets syfte är att stärka demokratin. Det står dessutom i punkt två i definitionen att det redaktionella innehållet ska bestå av ”granskning för demokratin grundläggande skeenden”. Journalistförbundet anser i första hand att demokratikravet i första punkten bör strykas. I andra hand anser Journalistförbundet att det bör förtydligas vad som avses med ”nyhetsförmedling av betydelse för demokratin”.*[1]

Regeringen skriver i propositionen att det finns förståelse för Journalistförbundets invändning:

> *”Svenska Journalistförbundet och TCO lyfter att tillägget av betydelse för demokratin öppnar för godtyckliga bedömningar. Regeringen har viss förståelse för synpunkten och instämmer i att bestämmelsen bör formuleras annorlunda. Det nya mediestödet bör rikta sig till medier som har till sin primära uppgift att bedriva relevant nyhetsförmedling, dvs. att inhämta, producera och sprida information som är aktuell och av betydelse för bevakningsområdet. Den som förmedlar inaktuell information eller information som är irrelevant för bevakningsområdet bör därmed inte kunna få stöd. För att klargöra detta föreslår regeringen att det ska framgå av bestämmelsen att nyhetsförmedlingen ska vara relevant.”*[2]

Enligt Journalistförbundet innebär regeringens förslag en bättre ordning än utredningens. Samtidigt är det viktigt att bedömningen av huruvida nyhetsförmedlingen är ”aktuell och av betydelse för bevakningsområdet” görs på ett sätt som inte öppnar upp för godtyckliga bedömningar av mediets innehåll. Journalistförbundet anser därför att MPRT bör förtydliga vilka faktorer som ska ligga till grund för mediestödsnämndens bedömning.

---

[1] Se Journalistförbundets yttrande över Ds 2022:14, Mediestödsutredningens promemoria Ett hållbart mediestöd för hela landet, sid 5.
[2] Se regeringens proposition 2022/23:133 Ett hållbart mediestöd för hela landet, sid 26.

Demokrativillkoret

Journalistförbundet har konsekvent motsatt sig att ett demokrativillkor för mediestöd. Regeringen har valt att omformulera villkoret något i förhållande till utredningens förslag, men princip är det samma reglering som föreslås. MPRT föreslår att ett medieföretag som ansöker om mediestöd ska intyga att ”den sökande följer och förbinder sig att följa demokrativillkoret”. Journalistförbundet ifrågasätter om det är lämpligt att avkräva en försäkran från den sökande. Enligt Journalistförbundet riskerar intygandet i sig att begränsa ansvarig utgivares roll och äventyrar principen om ensamansvaret i mediegrundlagarna. Det är också oklart i föreskrifterna hur bedömningen av om ett företag brutit mot demokrativillkoret ska göras i praktiken och hur prövningen initieras. Enligt Journalistförbundet visar detta på svårigheterna med att i praktiken införa ett parallellt system för ansvarsutkrävande vid sidan om det som redan finns i mediegrundlagarna kopplat till bestämmelserna om ansvarig utgivare och ansvaret vid tryckfrihetsrättegångar.

AI

En fråga som inte hanterats inom ramen för det tidigare lagstiftningsarbetet är frågan om hur AI-genererat innehåll ska hanteras. I utkastet till föreskrifter föreslås en ny bestämmelse om AI:

> *AI-genererat redaktionellt innehåll som utgör en del av det allmänna nyhetsmediets nyhetsförmedling och granskning och som består av fotografier eller videor kan inte utgöra exklusivt, egenproducerat redaktionellt innehåll. Annat AI-genererat redaktionellt innehåll som bearbetats eller granskats av det allmänna nyhetsmediets redaktionella personal kan utgöra exklusivt, egenproducerat redaktionellt innehåll.*[3]

En viktig premiss för det reformerade mediestödet är att det ska gå till den redaktionella verksamheten. AI-generat innehåll skapas redan idag och publiceras i medier. AI-genrerat innehåll kräver vantligtvis inte lika mycket redaktionella resurser för att producera som artiklar som skrivs av en journalist. Journalistförbundet tolkar förslaget som att bilder och rörligt material inte ska kunna ge mediestöd, medan text ska kunna ge mediestöd. Frågan om AI och hur det ska regleras är komplex och att dela upp det i text och bild är en grov förenkling och bestämmelsen riskerar att bli daterad eftersom generativ AI utvecklas oerhört snabbt. Enligt Journalistförbundet kräver frågan noggrant övervägande. Journalistförbundet utesluter inte att det behövs bestämmelser om AI-genererat innehåll kopplat till mediestödet. Enligt Journalistförbundet bör detta dock utredas noggrannare.

Kvantitativa regler

Föreskrifterna innehåller vissa bestämmelser som gäller mätbara krav som redaktionellt innehåll, eget innehåll, periodicitet och användarförankring. Den föreslagna lagen om mediestöd innehåller inga siffersatta krav i dessa delar men regeringen har meddelat att detta är något som kommer att regleras i förordningen. I föreskrifterna regleras hur de mätbara kraven ska mätas. Mätmetoden framgår av 44 § i föreskrifterna där det står ”Hur mätningen ska göras framgår av Myndigheten för press, radio och tv:s anvisningar ”Anvisningar för mediemätning inför ansökan om mediestöd”.

Journalistförbundet underströk i sitt remissvar på Medieutredningen att det kvantitativa reglerna i möjligaste mån skulle siffersättas för att det ökar förutsägbarheten i systemet och motverkar godtyckliga bedömningar vid ansökningsprocessen. Journalistförbundet välkomnar därför ambitionen att siffersätta och mäta kraven. Det är dock viktigt att det finns tid för medieföretagen att börja använda de system som MPRT rekommenderar så att inte vissa medier som inte prioriterat att mäta tidigare, till exempel på grund av knappa resurser, inte har möjlighet att genomföra mätningen på rätt sätt. Det är

---

[3] Se utkast till föreskrifter om mediestöd 11 §, 3 stycket.

viktigt att myndigheten för en nära dialog med de berörda företagen så att mätningarna och redovisningarna blir praktiskt genomförbara.

Behov av ekonomiskt stöd

Enligt föreskrifterna ska stöd lämnas till medier som är i behov av stöd för den redaktionella verksamheten (28 §). Enligt Journalistförbundet är det inte tydligt i föreskrifterna hur ett företag förväntas visa att den redaktionella verksamheten är i behov av stöd. Som framgår av Journalistförbundets remissvar på Mediestödsutredningen anser förbundet att det är av stor vikt för systemets trovärdighet att det görs en reell prövning av medieföretagets faktiska ekonomi. Enligt Journalistförbundet är det därför viktigt att medieföretagen inkommer med uppgifter som på ett tydligt sätt beskriver behoven och att myndigheten gör en prövning av ekonomin vid handläggningen av ansökan. Journalistförbundet utgår ifrån att detta är något som kommer att förtydligas i föreskrifterna efter det att regeringen presenterat förordningen.

Stödgrundande kostnad

Journalistförbundet lyfte i sitt remissvar på Mediestödsutredningen att även kostnader för anlitande av frilansar måste kunna ligga till grund för stöd och ingå som en stödgrundande kostnad. Regeringen gick vidare med förbundets förslag och i föreskrifterna finns en bestämmelse (40 §, 3 stycket) om detta:

> *”I den stödgrundande kostnaden får även medräknas kostnader för redaktionellt material som köpts in enbart för det allmänna nyhetsmediet och som ingår i den sökandes senast upprättade årsredovisning, eller, för sökande som inte behöver upprätta årsredovisning, det senast upprättade årsbokslutet.”*

Enligt Journalistförbundet är det mycket positivt att frilanskostnader kan räknas med som en stödgrundande kostnad. Som Journalistförbundet lyfte i sitt remissvar på Mediestödsutredningen finns det inom mediebranschen en lång tradition av att anlita frilansar och det vore därför olyckligt om mediestödet baseras på villkor som indirekt riskerar att undergräva frilansmarknaden. Enligt Journalistförbundet är det oklart om just frilanskostnader för redaktionellt material är specificerat i företagens årsredovisningar respektive årsbokslut. Om så inte är fallet bör myndigheten möjliggöra för företagen att inkomma med underlag på annat sätt. Även här är det viktigt att myndigheten för en nära dialog med de berörda företagen.

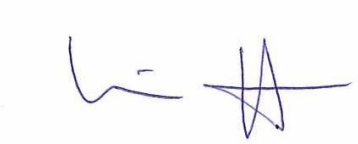

Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet